

Avrupa Birliği'nin Yeni "Göç ve İltica Paktından" Neler Beklemeliyiz?

Arş. Gör. Dr. Melek Özlem AYAS¹

2020 yılında Avrupa Komisyonu tarafından gündeme getirilen yeni "Göç ve İltica Paktı" uzun süren tartışmalar sonrasında Avrupa Parlamentosu ve AB Liderler Zirvesinin onayıyla birlikte 14 Mayıs 2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Birliği'ne yönelen göçü sistemli bir şekilde yönetmek ve Avrupa Birliği içerisinde uyumlu ve etkili bir göç ve iltica sistemi kurmak için gerekli çerçeveyi oluşturması hedeflenen bu Pakt ile Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında düzensiz göç, sığınma prosedürleri ve entegrasyon gibi sınırları belirsiz bazı konularda sorumlulukların eşit bir şekilde dağıtılması ve dayanışmanın artırılmasını amaçlamaktadır. Bu değerlendirme yazısı, yeni Paktın siyaset bilimi merceğinden incelenmesini öngörmektedir.

Yeni Göç ve İltica Paktı 2015 yılında Avrupa Birliği'nin karşı karşıya kaldığı göç krizinin, Avrupa Birliği'nin göç ve iltica politikalarındaki önemli zayıflıkları ortaya çıkarmasının ardından gündeme gelmiştir. Dublin Tüzüğü adıyla bilinen ve Avrupa Birliği'nin sığınma başvurularını incelerken esas aldığı yasal düzenlemenin bu süreçte yetersiz kalması ve bu tüzüğün aynı zamanda, sığınma taleplerinin ilk giriş noktası olan ülkelerde değerlendirilmesini zorunlu kılması; Yunanistan ve İtalya gibi ülkeler üzerinde orantısız bir baskıya sebep olmuştur. Bu yetersizlikler ise, adil bir yük paylaşımı ihtiyacını doğurmuştur. Mayıs ayında yürürlüğe konan Pakt, tam olarak bu ihtiyaca yönelik atılan bir adımdır.

Yeni Göç ve İltica Paktı, Dublin Tüzüğü'nün eksik kaldığı bazı noktaları tamamlamak üzere hazırlanmıştır. Bu bağlamda Paktın hedeflerini dört ayrı başlık altında toplamak mümkündür. Pakt, öncelikli olarak sınır yönetimini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansının güçlendirilmesinin ardından, Avrupa Birliği yönlü gerçekleşecek her türlü göç hareketinin karşılanması noktasında ise üye ülkeler arasında zorunlu bir dayanışma mekanizması kurulmasını öngörmektedir. Bu zorunlu dayanışma mekanizması sayesinde sorumluluk paylaşımının eşit bir şekilde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Sorumlulukların eşit dağılımı sonrasında ise sığınma başvurularının

¹ İstanbul Beykent Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ozlemayas@beykent.edu.tr

değerlendirilmesi noktası üzerinde durulmuştur. Sığınma süreçlerinin hızlandırılması ve prosedürlerin kolaylaştırılması için Avrupa Birliği'ne giriş öncesi yapılacak taramaların geri dönüş süreçleriyle birlikte değerlendirilmesi düşünülmüştür. Tüm bu süreçlerin ardından Avrupa Birliği üyesi bir ülkeye kabul edilen sığınmacıların hedef ülkenin toplumuna entegrasyonunun kolaylaşması için uygulanacak göç politikalarının önemi de bu Pakt içerisinde vurgulanmıştır.

Yeni Paktın hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için kurulacak dayanışma mekanizmaları üye ülkelerin, yeniden yerleştirme ve geri dönüşü teşvik etme gibi süreçlerde hem maddi hem de prosedürel olarak aktif bir rol oynamasını öngörmektedir. Fakat bununla beraber tüm yükün yalnızca bir üye ülkenin üzerinde olmaması için azami çaba sarf edilmesi gerektiği de Pakt içerisinde özellikle belirtilmiştir. Zira her şeyden önce Paktın temel hedefi, üye ülkeler arasında uyumun ve iş birliğinin sağlanmasıdır. Bu sebeple Pakt ile amaçlanan her türlü değişiklikte aranması gereken ön koşul iş birliğidir. Çünkü Göç ve İltica Paktın konu olduğu yoğun tartışmalar hâlâ varlığını korumaktadır. Paktın uygulanması konusunda üye ülkeler arasında önemli görüş ayrılıkları mevcuttur. Pakt ile ilgili devam eden tartışmalarda Macaristan, Polonya, Çekya ve Slovakya'dan oluşan Visegrad Grubu ülkeleri ulusal egemenlik ve güvenlik kaygılarını vurgulamış ve zorunlu yer değiştirme kotalarına karşı çıkmaya devam etmişlerdir. Bununla beraber, özellikle düzensiz göçmenlerin Avrupa Birliği'ne ilk ayak bastıkları nokta olan Akdeniz ülkeleri ise Avrupa Birliği içerisinde dayanışmanın sağlanmasını ve göç ve iltica ile ilgili doğan yüklerin eşit paylaşılmasını talep etmeye devam etmektedir.

Avrupa Birliği'nde ortak bir göç politikası geliştirilmesi için kritik bir dönüm noktası olarak kabul edilen bu Pakt, aynı zamanda Avrupa Birliği'nin üçüncü ülkelerle kurduğu ve kuracağı ortaklıklara ilişkin bazı düzenlemeler de içermektedir. Fakat Paktın kabul edilmesine tartışmaların ve görüş ayrılıklarının devam etmesi, sürecin ve kararın hassasiyetini de ortaya koyan bir gösterge olarak kabul edilebilir. Çünkü Paktın öngörüldüğü gibi uygulanması ve uzun vadede kalıcı olması için mevcut görüş ayrılıklarının azami ölçüde giderilmesi gerekmektedir. Paktın kalıcılığı ve başarısı Avrupa Birliği üyesi ülkelerin iş birliği yönünde gösterecekleri iradenin yanı sıra, Pakt ile gündeme gelen maddi katkıların da devamlılığına bağlıdır. Bu sebeple, üye ülkeler arasında bir uzlaşya varılması büyük bir önem arz etmektedir.

Sonuç olarak, yeni Göç ve İltica Paktı; mevcut siyasi zorluklarla birlikte Avrupa Birliği'nin bütünsel ve etkili bir göç sistemine sahip olması açısından büyük bir öneme

sahiptir. Bununla beraber, Paktın uzun vadede uygulanabilirliği ve kalıcılığı hakkındaki tartışmalar ve görüş ayrılıkları mevcudiyetini korumakta ve birçok farklı akademik değerlendirmeye konu olmaya da devam etmektedir.

Kaynaklar:

European Commission. (t.y.). *Dublin Convention*. European Migration Network. Eriřim adresi: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/dublin-convention_en (Eriřim tarihi: 15 Haziran 2024).

European Commission. (30.04.2024). *EU Pact on Migration and Asylum: Reinforced rules to tackle migration challenges*. Eriřim adresi: https://home-affairs.ec.europa.eu/news/eu-pact-migration-and-asylum-reinforced-rules-tackle-migration-challenges-2024-04-30_en (Eriřim tarihi: 15 Haziran 2024).

European Commission. (21.05.2024). *Pact on Migration and Asylum*. Eriřim adresi: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en (Eriřim tarihi: 15 Haziran 2024).